

ЛІТЕРАТУРА:

1. История Франции т. III. Москва: Издательство “Наука”, 1973. 666 с.
2. Карл-Людовик-Наполеон Бонапарт (Наполеон III): его жизнь и сочинения. Составлено по английским, женеvским, брюссельским и французским источникам XIX века. Изд.2-е. М.:Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2011. 336 с. (Академия фундаментальных исследований: история.)
3. Маркс К. Восемнадцатое брюмера Луи Бонапарта [Електронний ресурс] 1852. URL:http://www.1917.com/Marxism/Marx/18-Brumera/18_Br001.html (дата звернення: 28.05.2019)
4. Смирнов А. Ю. Империя Наполеона III. Москва: Изд-во "Эксмо", 2003. 288 с.

Миколаїв О.

Науковий керівник – доц. Н. А. Григорук

**ВПЛИВ ПОЛІТИКИ ГАБСБУРГІВ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ
НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ**

В сучасній українській історичній науці особливе місце приділяється формуванню української національної самосвідомості. Кінець XVIII–XIX століття в Українській історіографії називають добою “українського національного відродження”.

Це був час геополітичних змін і соціальних перетворень, внаслідок яких зникли держави, які помітно впливали на розвиток подій в Україні: Річ Посполита і Кримське ханство. Українські землі опинилися у складі двох імперій – Російської та Австрійської.

Вказані аспекти значною мірою визначають актуальність і науково-теоретичну значущість дослідження політики Габсбурзької монархії в західноукраїнських землях.

Метою цього дослідження є аналіз впливу політики Габсбургів на формування національної ідеї як чинника українського державотворення.

Австрійська імперія виникла в 1526 р. у результаті об’єднання спадкових австрійських володінь під владою династії Габсбургів. Ця імперія проіснувала до 1918 року і розпалась на ряд незалежних національних держав. Не дивлячись на тривалість свого існування імперія Габсбургів до 1804 р. не мала власної офіційної назви, а тому сучасники називали її не інакше ніж “Володіння Габсбурзького дому”, “Австрійська монархія”, “Монархія Габсбургів” і т.і. У 1804 р. держава була проголошена як “Австрійська імперія”, а через 63 роки перетворена в дуалістичну Австро-Угорську імперію.

Внаслідок першого поділу Речі Посполитої влітку 1772 р. Галичина увійшла до складу монархії Габсбургів. 1774 р. імперія Габсбургів загарбала Буковину (північну частину Молдавського князівства) з містами Чернівці, Серет та Сучава, мотивуючи це тим, що цей край колись належав до Галицького князівства. Північну частину нового краю заселяли українці. Відень офіційно претендував на спадщину середньовічних Галичини й Волині через давні епізоди перебування їх (або частин їхніх теренів) під владою угорських королів.

Упродовж XVI–XVII ст., раніше, ніж Галичина та Буковина, під владу Габсбургів потрапило Закарпаття, яке протягом багатьох століть не жило спільним життям із рештою українських земель, перебуваючи у складі Угорського королівства.

Західноукраїнські землі площею понад 60 000 кв.км. з населенням 2 500 000 осіб, у тому числі 2 000 000, стали належати монархії Габсбургів. Окрім визиску з боку абсолютистської держави, політики онімечення, в Галичині тривав процес колонізації, на Закарпатті – мадяризації, а на Буковині – румунізації українського населення [4, с. 59-60].

Східна Галичина разом із частиною польських земель увійшла до складу “Королівства Галіції та Лодомерії” з центром у Львові. Адміністративно цей край поділявся на 19 округів.

Набуті Австрією землі Польського королівства відразу зазнали впливу просвітницьких реформ Марії-Терезії та Йосифа II: скасування особистої залежності селянства, впровадження загальної системи початкової освіти, урівняння статусу духовенства грецького та римського обрядів, відкриття духовних семінарій, заснування у Львові університету.

Австрійська імперія складалася з різних народів, у середовищі яких жоден не мав абсолютної більшості. Внаслідок цього Австрійський уряд ніколи не намагався стверджувати, що українські землі є корінними імперськими землями. І тільки доводив своє право володіння

ними, визнаючи при цьому що їх населяють інші народи. Основним змістом політики Габсбургів наприкінці XVIII першої половини XIX століття на території західноукраїнських земель була їх інтеграція у державну систему Австрійської імперії [1].

У XVIII ст. в Західній Європі утверджувався капіталізм і зароджувалось нове сприйняття світу і людини зокрема. У суспільну свідомість входив новий тип людини з особливим ставленням до самої себе, до своєї сім'ї, родини, до праці, до суспільства...

Це була епоха Просвітництва, яке стало загальноєвропейським ідейним рухом. Концепція Просвітництва полягала в переконанні, що знання і необхідність пізнання "природного порядку", який може досягнути людський розум відіграють вирішальну роль для покращення соціально-економічних відносин, гармонізації людини з навколишнім світом.

В історії людства просвітителів хвилювали глобальні проблеми. Який "механізм" світобудови? Як з'явилися держави? Коли і чому виникла нерівність та інші соціальні проблеми людства? [1]. Вони вважали, що політичний прядок встановлений не Богом, а людьми, отже державний устрій можна і треба вдосконалювати, змінювати.

Ідеологія Просвітництва сприяла у XVIII ст. формуванню так званого освіченого абсолютизму. Під її впливом склалась концепція добре організованої держави, згідно з якою саме монарх був зобов'язаний дбати про економічний, політичний, соціальний, духовний добробут суспільства. Ця концепція передбачала раціоналізацію усіх сфер суспільного життя, скасування традиційних суспільних інститутів, бюрократизацію державного апарату, створення регулярної армії, скасування історичних та адміністративно-політичних відмінностей між народами, що населяли багатонаціональні імперії, поліпшення становища різних соціальних груп [1].

На практиці найбільш активно цю концепцію намагались реалізувати австрійська імператриця Марія-Терезія (1740–1780 рр.) та її син імператор Йосиф II (1780–1790 рр.). Останній поєднав адміністративно-територіальні та соціально-економічні реформи.

Під впливом ідей просвітництва Річ Посполита у 1791 р. прийняла конституцію, яка перетворила її в унітарну державу, скасувала право вето та право шляхти на створення конфедерацій і т.і. Ці зміни вороже сприйняли польські консерватори а також монархи сусідніх держав, які звернулися за допомогою до Росії і Пруссії. Це призвело до другого (1793 р.) та третього (1795 р.) поділів Речі Посполитої і знищення її як держави.

На зміну Просвітництву на рубежі XVIII–XIX ст. прийшов Романтизм, мета якого полягала в тому, щоб синтезувати всі людські знання. Послідовники просвітителів французькі революціонери сформували політичну концепцію нації, до якої, на їхню думку, належали всі жителі країни (незалежно від етнічних відмінностей). Народ був визначений уособленням національного суверенітету. А на відміну від них романтики в основі національного єднання народу бачили "національний дух", ознаками якого були спільна мова, звичаї, особливі реакції на навколишній світ, спільна історія.

Дух нації, за концепцією Романтизму, формувався століттями, тому зрозуміти і усвідомити його можна було через збереження і вивчення пам'яток фольклору, літератури та історії того чи іншого народу.

Романтизм значною мірою вплинув на духовне життя Європи, але ідеалів Просвітництва не знищив. Лише на певний час став провідною філософською системою угорців [1].

Етноси існували протягом століть, але лише наприкінці XVIII ст. їх почали вважати основною ознакою нації, тобто таким історичним феноменом, якому належить право створення самостійної держави і, власне, національне відродження українського народу розпочалось із усвідомлення українського етносу як нації.

Річ Посполита за прикладом французьких однодумців мала намір заборонити українську мову і в такий спосіб прискорити інтеграцію всіх її жителів в єдиній політично і культурно польській нації, але свою самостійність втратила швидше, ніж змогла втілити в життя ці ідеї.

Австрія ж будучи багатонаціональною державою не створила політичної "австрійської" нації і залишилась поліетнічною державою, яку населяли різні національності зі своїми особливими спільними культурами, і з спільними народними мовами, носіями яких були прості люди.

Концепції і теорії просвітителів, які спирались на традицію та романтизм XVIII – початку XIX ст. вплинули на розвиток етнополітичних процесів в Австрійській імперії і на західноукраїнських землях зокрема.

Реформи Марії-Терезії та Йосифа II не послабили національних протиріч Габсбурзької монархії.

В державній ідеології Габсбургів початку XIX ст. головною інтегруючою ідеєю поставала вірність Габсбурзькому престолу, навіть у назві імперії йшлося, на думку Дж. П. Тейлор, “...про імперію австрійської династії, а не про імперію австрійців” [5].

Перші вияви національного відродження на західноукраїнських землях з’являються у XIX ст. Найбільш яскравими з них були: діяльність “Руської Трійці”, що прагнула відродити українську народність у Галичині; створення у Львові в 1848 р. першої політичної організації галицьких українців “Головної Руської Ради”; видатний твір о. В. Подолинського “Голос Перестороги”, в якому він закликав українців до об’єднання і розвитку своєї незалежної держави.

Ці прояви національної свідомості свідчили про те, що на території західної України зародилась і розвивалась українська національна ідея, провідниками цієї ідеї були інтелігенція та духовенство. Але їх було вкрай мало і, крім того, більшість із них майбутнє українського суспільства вбачали в лояльності до Габсбурзької династії [3]. Головною їхньою вимогою аж до розпаду Австро-Угорської імперії був поділ Галичини на дві окремі провінції – Українську і Польську.

Думки про створення політичної програми, яка орієнтувала б народ на власні сили не було аж до утворення у 1867 р. дуалістичної Австро-Угорської імперії. З українських земель до угорської частини монархії ввійшло Закарпаття, а до Австрійської Галичина і Буковина. Крім того, Відень погодився на неофіційний політичний компроміс із поляками, пообіцявши не втручатися у їхню політику в Галичині.

Такі дії австрійського уряду негативно вплинули на велику кількість активних членів українського руху, внаслідок чого вони або зовсім усунулись від громадської роботи, або, зневірившись, в результатах революції 1848–1849 рр., почали звертати свої погляди у бік Москви, сподіваючись на її підтримку. Так у Галичині, за словами Івана Франка, виник “темний, відвернутий від будь-якої культури напрям москвофільства. Будучи політично безхарактерним і безідейним, суспільно-гальмуючим, а національно-ворожим усьому рідному, фантастично мудруватим, він ділив і без того не численну галицько-руську інтелігенцію на два ворожі, неспроможні до об’єднання табори” [6].

Спроби зв’язати українців Галичини з російською ідеєю викликали значний опір народовців, які виступали за єдність українських земель, розвиток української літератури на живій народній основі, створення єдиної літературної мови, обстоювали ідею окремішності українського народу, але разом із цим залишалися лояльними до австрійської монархії.

1885 р. народовці заснували свій керівний політичний орган – Народну раду, яка оголосила себе спадкоємицею національної програми Головної Руської Ради і послідовно домагалася автономії для українських територій у межах Австро-Угорщини.

Селянські маси завдячували діяльності народовців не тільки покращенням своїх життєвих умов, але й почуттям людської гідності та національної свідомості. Єднання селянства та інтелігенції зміцнювало національний рух і поступово сприяло формуванню політичної сили.

Найвищим виявом національної ідеї є ідеал національної незалежності. Протягом XIX ст., починаючи з діяльності “Руської трійці”, ідея самостійної України розглядалася лише на теоретичному рівні.

У праці “Поза межами можливого” Іван Франко зазначав: “Ідеал національної самостійності в усякому погляді, культурнім і політичнім, лежить для нас поки що, з нашої теперішньої перспективи, поза межами можливого. Нехай і так. Та не забуваймо ж що тисячні стежки, які ведуть до його здійснення, лежать просто таки під нашими ногами, і що тільки від нашої свідомості цього ідеалу, від нашої згоди на нього буде залежати, чи ми підемо тими стежками в напрямі до нього, чи може звернемо на зовсім інші стежки...” [7].

Отже, період кінця XVIII–XIX століть був добою національного самоусвідомлення. Постановка національної проблеми в західноукраїнських землях відбулась спочатку під

впливом ідей просвітництва, а потім романтизму. В XIX столітті виникла і політично оформилась опозиція до пануючого режиму, причинами цього явища була соціальна трансформація суспільства в наслідок колоніальної політики Габсбургів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – початку XXI століть: навч. посіб. / Ю.А. Горбань, Б.І. Білик, Л.В. Дячук та ін.; за ред. Ю.А. Горбаня. 4-те вид., переробл. і доповн. Київ: Знання, 2012. 438 с.
2. Кондратюк К., Мандзяк В. Українське національне відродження XIX – початку XX століть у сучасній вітчизняній історіографії // Українська історіографія на зламі XX I XXI століть: здобутки і проблеми. Колективна монографія за ред. Л. Зашкільняка. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2004. С.154-157
3. Лозинський М. Галичина в життю України. *Вісник Союзу визволення України*. 1916. №61-80
4. Монолатій І. Регіональне, етнокультурне та ідейно-політичне розмаїття Західноукраїнських земель у складі монархії Габсбургів // У кігтях двоголавих орлів: творення модерної нації. Україна під скіпетрами Романових і Габсбургів. Харків: книжковий клуб “КСД”, 2016. С. 59-86
5. Тейлор А. Дж. П. Габсбургська монархія (1809-1918) // Історія австрійської імперії та Австро-Угорщини. Львів: ВНТЛ-Класика, 2002. 268 с.
6. Франко І. Українці. Збір. творів. В 50 т. Київ: Наукова думка, 1984. Т.41. С.188
7. Франко І. Поза межами можливого. *Вивід прав України*. Львів: Слово. 1991. С. 77

Михаць В.

Науковий керівник – доц. Григорук Н. А.

ПЕРШІ КРОКИ У ВИВЧЕННІ АВСТРАЛІЙСЬКОГО КОНТИНЕНТУ

Колоніалізм завжди займав важливе місце у світовій історії. Особливо важливу роль він відіграв у розвитку Великобританії. Англія як сильна колоніальна держава завжди шукала нові землі де можна поставити свій прапор. У свою чергу Австралія як колонія займала далеко не останнє місце в соціально-економічному житті Англії, оскільки стала місцем заслання людей з переповнених тюрем і непоганим сировинним придатком. Але щоб це здійснити, то необхідно було докласти дуже багато зусиль на шляху до освоєння цієї землі

Що правда, коли Джеймс Кук висадився на східному узбережжі Австралії, то англійці не надто поспішали, щоб освоювати нові землі. Лише через 18 років, коли Америка здобула незалежність, коли виявилось, що засилати в'язнів до Африки не дуже класна ідея, бо вони там помирають через виснажливий клімат і погані умови життя, аж тоді Англія згадала про Австралію і розпочала колонізаторську політику.

Але виникає питання, чи варто було відсилати людей в глибину континенту, де на них чекає дуже велика ймовірність померти так нічого і не довідавшись, або просто не змогти передати відомості?

Актуальність полягає у тому, щоб розкрити один зі способів виходу держави на світову арену і утримуватися там на перших сходинках. На сьогодні колоніалізм існує, але у дещо зміненому вигляді, називають його тепер зовсім іншими словами, але своєї суті він не втрачає. Яскравим прикладом такої “Колоніальної політики”, на сьогодні, є Росія.

Отже, метою даної роботи є зображення перших спроб Великобританії проникнути в глиб материка та дослідити його, для утвердження на ньому і утворенню ще більшої кількості колоній, що приведе до зміцнення її позицій у світовій політиці.

Минуло два десятиліття після створення колонії, але жителям Нового Південного Уельсу було невідомо, що представляє собою весь п'ятий континент. До цього часу були досліджені лише окремі ділянки в районі Сіднея, невелику ділянку землі, що знаходився в 90 милях на північ від Сіднея, а також район Хобарта на Землі Ван Дімена. Австралія ж, як відомо, займає площу в 3 млн. кв. миль, майже рівну площі Сполучених Штатів і в 50 разів перевищує територію Англії.

Перша спроба пройти Блакитні гори, що знаходяться в 40 милях на захід від Сіднея, була зроблена лише в травні 1813 р. Експедиція складалася з трьох службовців колонії – Г. Блексленда, У. Уінтворта, У. Лаусон – і п'яти ув'язнених. Через два тижні вони досягли західних схилів Блакитних гір і виявили прекрасні пасовища, на яких можна було, як